

Pedagogično zdravitelstvo.

Spisuje F. Vigele.

(Dalje.)

Priprostost, budalost in topoglavost se nahaja večidel pri otrocih nižjih stanov. Vzrok tega je ali domača odgoja, ali pomanjkljivi nauk v prvih šolskih letih, kjer so se otroci premalo budili in dramili, da bi bili mislili, ali pa tudi zavoljo naravnih pogrškov. Priprostost se spozná, če um le nekatere domislike more razumeti. Budalost je naravna nezmožnost, da kdo sploh ne more reči razumeti in razsoditi, kar pa se ne sme menjati z nevednostjo. Večkrat se misli, da so bedasti kaki otroci, ki pa vendar niso, ter le bolj težko reči razumevajo. Topoglavost je višja stopnja budalosti in je bistrroumnosti ravno nasproti. Odpraviti ali saj popraviti se ti pogrški le morejo, če izvirajo iz napčne odgoje ali pomanjkljivega nauka; če pa izvirajo iz vravnave, se ne morejo odpraviti, temuč le nekoliko popraviti. Velika poterpežljivost, dolge neprestano in naravno osnovane umske vaje, je tu poglavitni pogoj. Nikakor pa ne sme učitelj takega otroka zanemariti; tim več mora zanj lepo skrbeti in se naj prijaznejše obnašati do njega. Tudi s takim otrokom se more kaj storiti, čeravno le za vnanje in bolj mehanične opravila, za koje večidel imajo dobro glavo. Vendar, žalibog! se pregrešijo učitelji pri takih otrocih večkrat s tem, da se do njih neprijazno obnašajo, da jih hudo kaznujejo i. t. d. S takimi pripomočki se umski pogrški nikoli ne odpravijo.

Glop ost je navidezno popolna nezmožnost do dušne omike. Glop raste na truplu, pa njegov duh ostane zmiraj na spodnji ali saj otroški stopnji; ne zapazi se, da bi taki kaj napredoval. Pa tudi ta pogršek se more še nekaj popraviti, kakor kažejo nekatere skušnje. Glop *) naj se odgajajo v posebnih odgojiščih, ali pa domá; šola se s takimi ne more pečati. Zatoraj ne bomo tukaj dalje od njih govorili. —

Raztresenost je napaka uma, ki se pogosto pri mladini nahaja, in ki daje učiteljem veliko opraviti. Razločujem pa razmišljenost, t. j. da otrok ni zmožen, da bi na nauk pazil in misli na kako reč zbiral, ter je popolnoma nepazljiv. Vir

*) Ti niso gluhonemi. Glop rabim v zmislu: „Cretin“.

raztresenosti je ali dušna slabost, razvada, preživa domišljivost, dolgočasni nauk, ali preobložba z naukom, kar duh prepne in oslabi. Po viru se morajo pripomočki poiskati in rabiti. Kazni bi slabo opomogle. Pripomočki so: neprestana privaja, jasnost, dobra volja, nazoren, živč, razumljiv in zanimiv nauk, izbujenje zanimivosti do resnih predmetov, telesne vaje in okrepčevanja. —

(Dalje prih.)

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Zboljšano šolstvo se razširjuje.

V §. 19. splošnega šolskega reda rečeno je bilo: Pričakuje se, da se bo začela z začetkom prihodnjega leta po vseh kronovinah normalna šola in tudi nekaj glavnih šol, da se bode podučevala ne le mladost v naj potrebnjših rečeh, temuč da se bodo izgojevali tudi učniki.

Česko - avstrijska dvorna pisarnica izposlala je več iztiso v splošnega šolskega reda vsem deželnim vladam in jih podučila, kako naj vpeljejo šolske komisije. Ukazala je tudi, da naj se vstanovi v glavnem mestu dežele precej normalna šola in se razširjuje, kolikor bode mogoče, po deželi, — na dalje, da naj se poskerbi za potrebne šolske zavode; in sploh pa mora šolska komisija, kadar bo enkrat vstanovljena, tukajšnji glavni komisij sporočevati, da se ohranjuje enakoličnost.

Že v prvih mescih l. 1775. vstanovljene bile so šolske komisije po vseh deželah, kodar je zapovedovala dvorna pisarnica. Predsednik in dva do štirih svetovavcev, zmed katerih je bil vselej eden poročevavec, bil je zbran iz deželne vlade, potem pa pooblastenci škofj in prihodnji vodja normalne šole, kjer je še ni bilo.

Vodja ljubljanske šole postavljen je bil Kumerdaj, ki je bil poprej učenik pravstva. Normalne šole niso se začele z vsemi razredi na enkrat, temuč le večidel z dvema; drugo leto pristopil je 3. razred in prihodnje leto še le 4ti. Ena sama, ktero so začeli s štirimi razredi, obnašala se je popolnoma slabo, in tretje leto, ko se je bila začela, govorili so od nje, da je bolj za slepoto ljudem, kakor za pravi korist. V začetku šolskega leta 1775/76. začela se je v Ljubljani normalna šola.